

Прокопович С. В.

к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Коржова О.В.

ст. викладач кафедри вищої математики ХННІ ДВНЗ УБС

КОМПЛЕКСНА МОДЕЛЬ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Банківський сектор на сучасному етапі розвитку перебуває під впливом нестабільного зовнішнього середовища, що характеризується економічною, фінансовою та валютною кризою в країні. Відбувається втрата капіталізації банків, погіршення якості банківського кредитного портфелю через масове банкрутство позичальників [1]. Як наслідок цього - банкрутство значної кількості комерційних банків за останні два роки. Так в Україні на 01.01.2014 р. кількість діючих банків складала 180, з них 1 банк мав ліцензію санаційного банку, 2 банки знаходились у стадії реорганізації шляхом приєднання до інших банків, а вже у лютому 2016 року маємо 116 банків з ліцензією НБУ на здійснення банківських операцій, з них 1 має ліцензію санаційного банку [2].

Крім кількісних змін у банківському секторі відбуваються й якісні. Економічний норматив Н2 (достатність (адекватність) регулятивного капіталу), встановлений НБУ, що відображає здатність банку своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями на 01.01.2011 р. складав 20,83%, на 01.01.2014 р. – 18,26%, а на 01.02.2016 р. – 10,02%. Чим нижче Н2 – тим більша частка ризику, що беруть на себе кредитори та вкладники банку. Норматив достатності регулятивного капіталу встановлюється з метою запобігання надмірному перекиданню банком кредитного ризику та ризику неповернення банківських активів на кредиторів і вкладників банку. Згідно з нормативом, встановленим НБУ, значення коефіцієнта Н2 для діючих банків повинно бути не менше 10% [2]. Тобто початок лютого 2016 р. демонструє критичне значення.

Процес втрати ліквідності комерційними банками вимагає значних витрат державних фінансових ресурсів. А якщо він буде некерований, то може призвести до системної банківської кризи і стати джерелом зростання макроекономічної нестабільності та значної соціальної напруженості в суспільстві. Тому виникає необхідність дослідження процесів розповсюдження кризових ситуацій в банківському секторі економіки на основі використання апарату економіко-математичного моделювання, що дозволить передбачити та попередити масове банкрутство комерційних банків.

Проблемі дослідження кризової ситуації у банківській сфері

присвячено багато робіт вітчизняних та закордонних спеціалістів.

Питаннями оцінки стійкості банків на основі економетричного моделювання займалися В. Малюгін і Є. Питляк [3]. Вони використовували модель бінарного вибору, так само як і С.В. Головань, М.А. Євдокімов, А.М. Кармінський, А.А. Пересецький при моделюванні дефолтів банків з урахуванням макроекономічних факторів [4]. Автор А. Бріштелев [5], розглядає фактори стійкості банківського сектора, описує кроки, необхідні для її підвищення, а також розглядає роль Національного банку і держави в забезпеченні економічної безпеки країни. О.О. Шеметев в роботі [6] пропонує методику прогнозування банкрутства окремого банку на основі логістичних кривих. Проаналізувавши ці, а також багато інших джерел, можна зробити висновки. По-перше, більшість робіт орієнтовані на прогнозування банкрутства окремого банку, по-друге, в якості інструментарію дослідження використовують рейтингові методики та системи, методи коефіцієнтного аналізу та регресійного аналізу. В роботі [7] автори О.А. Сергієнко, Л.Д.Філатова, Я.Ю.Солдатова пропонують досліджувати розповсюдження банківської паніки на основі експоненційних лавиноподібних моделей, але не пояснюють яким чином була побудована модель «оздоровлення» банків.

Таким чином, існуючи методи та підходи до моделювання і прогнозування банкрутства комерційних банків не дають змоги передбачити й проаналізувати динаміку кризового становища банківського сектору і визначити фактори його подолання на макрорівні. Тому, в роботі пропонується наступна комплексна модель розповсюдження кризових ситуацій у банківському секторі економіки, яка наведена на рис. 1.

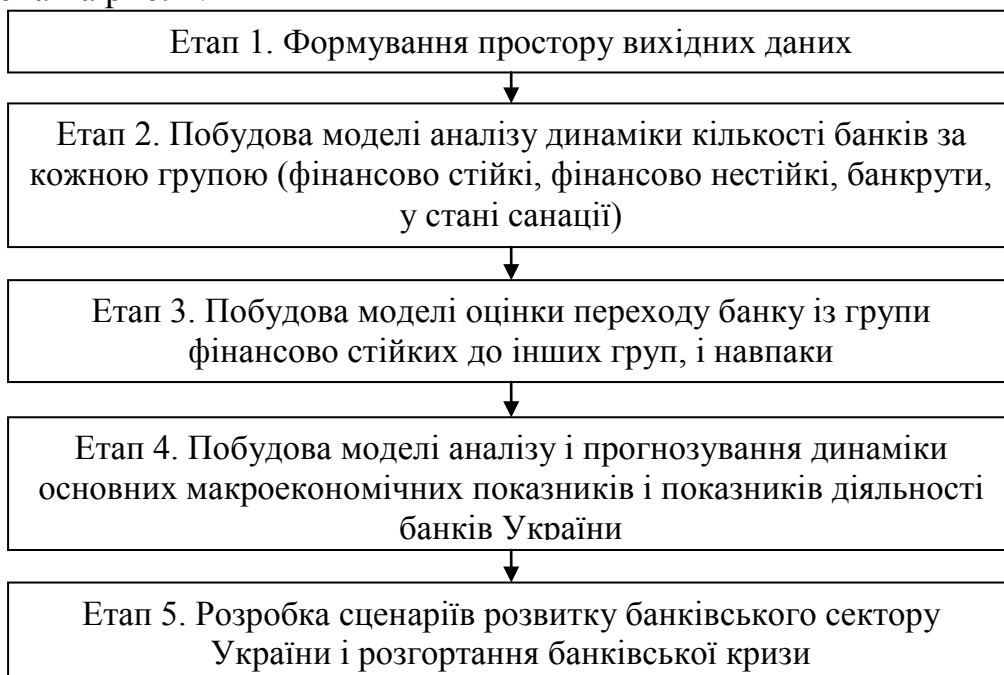

Рис. 1. Етапи побудови комплексної моделі

Реалізація запропонованих етапів дослідження передбачає використання такого інструментарію. На першому етапі застосовуються методи аналізу та синтезу економічної інформації, експертні методи. На другому, третьому та четвертому етапах – методи прогнозування, економетричного моделювання та багатомірного аналізу. На п'ятому – методи сценарного моделювання і методи дослідження швидких нелінійних процесів.

Запропонована комплексна модель дозволить проаналізувати і спрогнозувати динаміку кількості фінансово стійких, фінансово нестійких та банків-банкрутів у короткостроковій і середньостроковій перспективі. На основі прогнозу основних макроекономічних показників і показників діяльності банківського сектору є можливість розробити три типи сценаріїв: песимістичний, помірний та оптимістичний. На основі цих сценаріїв можна визначити майбутні критичні точки у нелінійній динаміці банківського сектору та розробити заходи щодо попередження й подолання негативних наслідків розгортання і розповсюдження кризових ситуацій.

Література:

1. Дробязко А. Банківська система України: фінансові реалії 2014 року / А. Дробязко, В. Лісовенко, В. Федосов // Ринок цінних паперів України. – 2014. – №8. – С. 71-90.
2. Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>
3. Малюгин В. Оценка устойчивости банков на основе эконометрических моделей / В. Малюгин, Е. Пытляк // Банкаўскі веснік. – 2007. – №1 – С. 30-36.
4. Головань С.В. Модели вероятности дефолта российских банков. II. Влияние макроекономических факторов на устойчивость банков / С. В. Головань, М. А. Евдокимов, А. М. Карминский, А. А. Пересецкий // Препринт # 2004/043. – Российская экономическая школа, 2004. – 25 с.
5. Бриштелев А. С. Теоретико-методологические основы экономической безопасности банковской системы / А. С. Бриштелев // Банковский вестник. – 2009. – №10. – С. 23-30.
6. Шеметев А.А. Прогнозирование банкротства регионального коммерческого банка в условиях ограниченности исходных данных / А.А. Шеметев // Современные научные исследования и инновации. – 2011. – № 2. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://web.snauka.ru/issues/2011/06/635>
7. Сергієнко О. А. Моделювання виживаності та розповсюдження кризових ситуацій на банківському ринку України / О. А. Сергієнко, Л. Д. Філатова, Я. Ю. Солдатова // Проблеми економіки. – №1. – 2015. – С. 372-380.